

Warszawa, 16.06.2025 r.

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH**
Miroslaw Wróblewski

DPNT.0623.12.2025

Pan

Ignacy Niemczycki

Sekretarz Stanu

Kancelaria

Prezesa Rady Ministrów

e-PAUP: /eKPRM/SkrytkaESP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 22 maja 2025 r., znak:
DPUE.7313.191.2025.JH(1)(JS), **w sprawie C-222/25 Rahapesu Andmehbüroo**,
w odniesieniu do pytań prejudycjalnych sądu estońskiego w zakresie stosowania
przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia
27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem
danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia
dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119
z 4.5.2016, str. 1 ze zm.), (dalej: rozporządzenie 2016/679) oraz przepisów
dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016
r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych
osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości,
prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów
zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych
oraz uchylająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW (Dz. Urz. UE L 119 z
4.5.2016, str. 89), (dalej: dyrektywa 2016/680), uprzejmie informuję, że Prezes
UODO jako organ nadzorczy do spraw ochrony danych osobowych **dostrzega
zasadność udziału w postępowaniu.**

Uzasadnienie

Sąd estoński przekazał do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE, Trybunał) sprawę, która zainicjowana została skargą X, w której skarżący wniósł o uchylenie decyzji i zarządzenia *Rahapesu Andmehüroo* (jednostki analityki finansowej w Estonii; dalej: RAB), na mocy których odmówiono przekazania dotyczących go danych.

X (skarżący) zażądał bowiem od RAB udzielenia informacji na temat tego, czy estońskim lub zagranicznym instytucjom kredytowym czy też zagranicznym organom przekazano o nim informacje dotyczące podejrzenia prania pieniędzy. Na zadane pytanie RAB odpowiedziała, że zgodnie z przepisami estońskimi nie może przekazywać żadnych danych zbieranych w ramach wykonywania swoich zadań ani też informacji o istnieniu lub ewentualnej wymianie takich danych, po czym następnie X (skarżący) zażądał od RAB udzielenia informacji o tym, czy do jednostki tej wpłynęły dotyczące go zarządzenia lub zapytania estońskich lub zagranicznych instytucji kredytowych czy też zagranicznych organów w odniesieniu do podejrzenia prania pieniędzy. X (skarżący) zwrócił się do RAB z pytaniem o to, na jakiej podstawie opiera się ograniczenie dostępu do żądanych informacji, na co otrzymał od RAB informację, że ograniczenie dostępu wynika z przepisów estońskich¹, gdyż nie są spełnione przesłanki odstępstwa w odniesieniu do ujawnienia informacji.

X (skarżący) wniósł skargę do sądu administracyjnego, aby zobowiązać RAB do ponownego zbadania jego wniosku o udzielenie informacji. Sąd administracyjny w Tallinnie² oraz sąd apelacyjny w Tallinnie³ oddaliły skargę, ale Sąd Najwyższy w Estonii⁴ uchylił orzeczenia obu wskazanych powyżej sądów, uwzględnił skargę i zobowiązał RAB do wydania nowej decyzji w przedmiocie przekazania X żądanych danych.

Niezależnie od powyższego X złożył w RAB wniosek o udzielenie informacji, w którym pytał, czy RAB w latach 2012–2015 utworzyła dotyczącą go dokumentację kontrolną i czy zwracała się z zapytaniami do Stanów Zjednoczonych. Po tym jak także w tej sprawie RAB oddaliła wniosek, X (skarżący) złożył skargę administracyjną do estońskiego organu nadzorczego⁵ (dalej jako: AKI). AKI uwzględnił skargę administracyjną i zobowiązał RAB do ponownego zbadania wniosku o udzielenie informacji, zaś RAB ponownie oddalił wniosek o udzielenie informacji, po czym X (skarżący) ponownie wniósł skargę administracyjną do AKI.

AKI wydał decyzję w przedmiocie skargi administracyjnej i zastosował środek tymczasowy, na mocy którego zobowiązał podmiot posiadający żądane informacje do ich przekazania. AKI uzasadnił swoją decyzję tym, że prawa osoby, której dane

¹ Z *Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, zwanej dalej „RahaPTS”), dokładnie z § 60 ust. 1 RahaPTS, gdyż nie są spełnione określone w § 60 ust. 2–7 RahaPTS przesłanki odstępstwa w odniesieniu do ujawnienia informacji.

² Est. *Tallinna Halduskohus*.

³ Est. *Tallinna Ringkonnakohus*.

⁴ Est. *Riigikohus*.

⁵ Est. *Andmekaitse Inspeksioon*.

dotyczą, nie mogą być ograniczane na podstawie § 60 ust. 1 RahaPTS⁶, a ograniczenie praw osoby, której dane dotyczą, bezpośrednio na podstawie art. 23 rozporządzenia 2016/679 nie jest możliwe, chyba że dokonałby go ustawodawca państwa członkowskiego.

RAB wydała także decyzję, w której odmówiła X (skarżącemu) udzielenia informacji co do tego, czy RAB posiada o nim informacje i ewentualnie jakie. W decyzji tej RAB wyjaśniła, że jest zobowiązana do poufnego traktowania informacji znajdujących się w jej bazie danych, aby zapewnić integralność otoczenia biznesowego oraz chronić estoński system finansowy i estoński obszar gospodarczy jako całość. Celem § 60 ust. 1 RahaPTS w ocenie RAB jest natomiast ograniczenie dostępu do informacji zawartych w bazie danych RAB wszystkim osobom i podmiotom niewymienionym w ustawie, aby przeciwdziałać praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. W ramach walki z tymi niebezpiecznymi formami przestępczości kluczowe jest utrzymywanie w tajemnicy wszystkich danych przekazywanych RAB i zbieranych przez RAB.

Z okoliczności przedmiotowej sprawy wynika także, że RAB wydała zarządzenie, w którym dostęp do danych ujętych w jej bazie danych został ograniczony również z mocą wsteczną, a dane określone w statucie bazy danych RAB uznano za informacje przeznaczone do wyłącznego użytku wewnętrznego organów.

Sąd estoński zadał następujące pytania prejudycjalne we wskazanych powyżej okolicznościach faktycznych i prawnych:

1. Czy wykładni art. 2 ust. 2 lit. d) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych; zwanego dalej „RODO”) i art. 2 ust. 1 w związku z art. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłającej decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW należy dokonywać w ten sposób, że ewentualne przetwarzanie danych osobowych przez jednostkę analityki finansowej może stanowić przetwarzanie danych osobowych przez właściwy organ do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych lub wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom, nawet jeżeli jednostka analityki finansowej nie jest organem

⁶ Brak przywołanego brzmienia przepisów w całej sprawie, wobec czego niniejsza analiza oparta jest na opisowym ich przywoływaniu w przedłożonej do zaopiniowania dokumentacji.

dochodzeniowo-śledczym
w rozumieniu kodeksu postępowania karnego?

2. Czy wykładni art. 23 ust. 2 lit. h) RODO i art. 15 ust. 3 dyrektywy 2016/680 należy dokonywać w ten sposób, że osobie, której dane dotyczą, w postępowaniu administracyjnym lub w postępowaniu sądowym można odmówić ujawnienia również aktu prawnego, na podstawie którego odmówiono jej informacji o dotyczących jej danych osobowych, aby zapobiec zarówno potwierdzeniu przetwarzania dotyczących jej danych osobowych, jak i zaprzeczeniu temu faktowi, jeżeli osoba, której dane dotyczą, nie wie, czy takie przetwarzanie miało miejsce, oraz czy można w takim wypadku nie udzielić takiej osobie, której dane dotyczą, również informacji o tym, czy może skorzystać z prawa przewidzianego w art. 17 ust. 1 dyrektywy 2016/680?

3. Czy wykładni art. 15 dyrektywy 2016/680 czy też art. 23 RODO należy dokonywać w ten sposób, że jest z nimi zgodny przepis krajowy, który upoważnia dyrektora jednostki analityki finansowej do ograniczenia praw osoby, której dane dotyczą, i w wypadku którego cel, przesłanki, a także czasowy i przestrzenny zakres ograniczenia praw osoby, której dane dotyczą, są wyrażone w związku z innymi przepisami, w tym przepisami niższego rzędu?

4. Czy wykładni art. 15 dyrektywy 2016/680 czy też art. 23 RODO należy dokonywać w ten sposób, że jest z nimi zgodny przepis krajowy, który ogranicza wykonywanie prawa przewidzianego w art. 14 dyrektywy 2016/680 czy też art. 15 RODO aż do momentu zniszczenia danych w pełnym zakresie, w związku z czym osoba, której dane dotyczą, nie ma możliwości, aby kiedykolwiek uzyskać informację o tych danych?

Ad 1

Na wstępie należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 2 ust. 2 lit. d rozporządzenia 2016/679 rozporządzenie to nie ma zastosowania do przetwarzania danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych lub wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom. Przepisy zaś o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom ustanowione zostały w dyrektywie 2016/680, która zastosowanie ma do właściwych organów do realizacji wskazanych powyżej celów tej dyrektywy. Właściwymi organami są natomiast – w myśl art. 3 pkt 7 dyrektywy 2016/680:

- 1) organ publiczny właściwy do zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych lub wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom;
- 2) inny organ lub podmiot, któremu prawo państwa członkowskiego powierza sprawowanie władzy publicznej i wykonywanie uprawnień publicznych do celów

zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom;

Administratorem zaś – zgodnie z art. 3 pkt 8 dyrektywy 2016/680 – może być jedynie organ właściwy, o którym mowa była wcześniej.

Zgodnie natomiast z art. 8 ust. 1 dyrektywy 2016/680 państwa członkowskie zapewniają, by przetwarzanie było zgodne z prawem wyłącznie wówczas i w zakresie, w jakim jest ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego przez właściwy organ w celach określonych w art. 1 ust. 1 tej dyrektywy oraz ma podstawę w prawie Unii lub prawie państwa członkowskiego, a więc wyraźnie odnosi się do działań właściwych organów i wyłącznie do celu, o którym mowa w art. 1 ust. 1 dyrektywy. Ustawodawstwo zaś krajowe, które stanowi implementację dyrektywy 2016/680, musi określać co najmniej powody przetwarzania, dane osobowe mające podlegać przetwarzaniu oraz cele przetwarzania, zaś z okoliczności przedstawionych w niniejszej sprawie wynika, że ustawodawstwo estońskie nie czyni temu zadość.

Mając jednak powyższe na uwadze, należy zaznaczyć, że w przypadku rozpatrywanej przez Trybunał jednej ze spraw⁷ wskazano, że przetwarzanie danych osobowych przez organ publiczny, takie jak to, którego dokonuje wysoki urząd ds. rozpowszechniania utworów i ochrony praw w Internecie⁸ w ramach stosowanej procedury, musi być zgodne z dotyczącymi ochrony tych danych przepisami szczególnymi przewidzianymi w dyrektywie 2016/680, której celem jest, stosownie do jej art. 1, ustanowienie przepisów o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom. W okolicznościach powołanej sprawy Trybunał uznał, że przywołany powyżej francuski urząd – nawet jeżeli na podstawie właściwego prawa krajowego nie posiada własnych uprawnień decyzyjnych – w sytuacji, gdy w ramach stosowanej procedury przetwarza dane osobowe i stosuje środki takie jak kierowanie zaleceń czy informowanie osoby, której dane dotyczą, że odnośne czyny mogą być przedmiotem ścigania, jest „organem publicznym” w rozumieniu art. 3 dyrektywy 2016/680, zaangażowanym w zapobieganie czynom zabronionym i wykrywanie takich czynów, a mianowicie wykroczeń w postaci rażącego niedbalstwa czy występków w postaci naruszenia praw własności intelektualnej, w związku z czym jest objęty zakresem stosowania tej dyrektywy zgodnie z jej art. 1.

⁷ Wyrok TSUE z 30 kwietnia 2024 r., *La Quadrature du Net*, C-470/21, ECLI:EU:C:2024:370, pkt 158.

⁸ *Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet*. Jest to niezależny organ publiczny, który realizuje następujące zadania: 1) zadania w zakresie wspierania rozwoju zgodnej z prawem oferty i w zakresie nadzorowania zgodnego i niezgodnego z prawem korzystania z utworów i przedmiotów, z którymi związane jest prawo autorskie lub prawo pokrewne, w sieciach łączności elektronicznej wykorzystywanych do świadczenia usług internetowej komunikacji publicznej; 2) zadania w zakresie ochrony tych utworów i przedmiotów przed naruszeniami tych praw w sieciach łączności elektronicznej wykorzystywanych do świadczenia usług internetowej komunikacji publicznej;

Wobec powyższego należy wskazać, że mając na uwadze dotychczasowe orzecznictwo TSUE można dopuścić, iż organy niemające stricte dochodzeniowo-śledczych uprawnień mogą także w rozumieniu art. 3 dyrektywy 2016/680 być uznawane za właściwe organy realizujące działania związane z zapobieganiem przestępczości. W okolicznościach powołanej dla przykładu sprawy francuskiej na pytanie Trybunału rząd francuski wskazał, że ze względu na to, iż środki stosowane przez wskazywany w tej sprawie urząd w ramach jego działania „poprzedzają postępowanie karne, mając bezpośredni związek z postępowaniem sądowym”, wdrażany przez ten urząd system zarządzania środkami ochrony utworów w Internecie podlega przepisom prawa krajowego mającym na celu transpozycję dyrektywy 2016/680, **jednak – co należy podkreślić – tylko w tym zakresie.**

Odpowiadając na pytanie sądu krajowego, **należy – w ocenie Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych – przyjąć, mając na uwadze zakres danych przetwarzanych przez podmiot analityki finansowej, a także różne cele w jakich te dane mogą być przez ten organ przetwarzane, że działania realizowane przez ten podmiot nie mogą być wszystkie uznane jako te, które realizują cele dyrektywy 2016/680. Możliwe zatem jest również podleganie pod przepisy rozporządzenia 2016/679.** Zgodnie bowiem z motywem 38 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającej dyrektywę 2009/138/WE i 2013/36/UE (Dz. Urz. UE L 156 z 19.6.2018 s. 43) do przetwarzania danych osobowych w ramach powołanej dyrektywy stosuje się przepisy rozporządzenia 2016/679.

Ponadto należy dodać, że sprawa C-470/21 rozpatrywana przez Trybunał była także przedmiotem analizy, a także oceny skutków wyroku polskiego organu nadzorczego⁹. Mimo, że francuski urząd, którego dotyczyło postępowanie w powołanej wyżej sprawie, nie ma swojego odpowiednika w polskim porządku prawnym, to ważną kwestią poruszoną przez organ nadzorczy było posiadanie przez ów organ także kompetencji do ścigania przestępstw przeciwko prawom własności intelektualnej i bycie organem publicznym w rozumieniu art. 3 dyrektywy 2016/680. W świetle bowiem przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 24) organami publicznymi powołanymi do ścigania przestępstw stypizowanych w art. 115 i kolejnych tej ustawy są organy ścigania. W konsekwencji zaś do ich działania w tym zakresie zastosowanie znajdują wskazania płynące z powołanego wyroku TSUE. Organy prowadzące postępowania karne z tego zakresu nie są zatem objęte przepisami rozporządzenia 2016/679, lecz podlegają przepisom ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1206), stanowiącej implementację¹⁰ dyrektywy 2016/680. Przesłanka legalności ich działania wynika z art. 13 ust. 1 powołanej ustawy, zgodnie z którym

⁹ Pismo Departamentu Orzecznictwa i Legislacji UODO z 27 października 2021 roku, znak: DOL.0623.15.2021.PD, a także pismo Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych z 11 czerwca 2024 roku, znak: DOL.0623.15.2021.WL.RB.

¹⁰ Krytykowaną przez organ nadzorczy, zob. pismo Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych z 7 lutego 2022 roku (znak: DOL.413.4.2022.WL.AG).

właściwe organy przetwarzają dane osobowe wyłącznie w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa.

Odpowiadając na pytanie zadane Trybunałowi, w ocenie Prezesa UODO instytucja analityki finansowej, taka jak wskazana w okolicznościach faktycznych postępowania głównego, nie działała na zasadach dotyczących organu ścigania karnego i w trybie przepisów procedury karnej. Z powyższego wynika zatem, że zasadny jest wniosek zmierzający do oceny działania tej instytucji na podstawie przepisów rozporządzenia 2016/679 i nie korzysta ona z wyłączenia wskazanego w art. 2 ust. 2 lit. d tego aktu. Wniosek taki wypływa również z treści motywu 11 dyrektywy 2016/680.

Ad 2.

W myśl art. 15 rozporządzenia 2016/679 osoba, której dane dotyczą, jest uprawniona do uzyskania od administratora potwierdzenia, czy przetwarzane są dane osobowe jej dotyczące, a jeżeli ma to miejsce, jest uprawniona do uzyskania do nich dostępu. Podobne prawo gwarantuje się osobie, której dane dotyczą, w art. 8 ust. 2 Karty Praw Podstawowych UE (dalej: „KPP”). Artykuł 23 rozporządzenia 2016/679 umożliwia ograniczenie aktem prawnym prawa osoby, której dane dotyczą, przewidzianego w art. 15 rozporządzenia 2016/679, jeżeli służy to określonym interesom publicznym. Takim interesem publicznym jest ważny interes gospodarczy lub finansowy Unii lub państwa członkowskiego [art. 23 ust. 1 lit. e rozporządzenia 2016/679]. Jakkolwiek w myśl motywu 41 rozporządzenia 2016/679 możliwe jest takie podejście do interpretacji przepisów rozporządzenia, że użyte w nim wyrazy „podstawa prawna” lub „akt prawny” niekoniecznie oznaczają przyjęcie aktu prawnego przez parlament¹¹. W takim wypadku wdrożenie aktu prawnego muszą regulować odpowiednie przepisy, w których należy określić, kto, w jaki sposób i w jakim okresie może przetwarzać jakie dane, nie udzielając osobie, której one dotyczą, informacji na ten temat.

Powyższa kwestia była także przedmiotem orzeczenia TSUE w innej sprawie¹². Trybunał wyjaśnił w tej sprawie, że jeżeli prawo podstawowe może być ograniczone jedynie ustawą, oznacza to, że podstawa prawna, która pozwala na ingerencję w te prawa, musi sama określać zakres ograniczenia wykonywania danego prawa. Jednocześnie ograniczenie to może być sformułowane w sposób wystarczająco otwarty, tak, aby można je było dostosować do różnych przypadków, jak i do zmieniających się sytuacji. Zbieranie, posiadanie i udostępnianie informacji na podstawie dyrektywy w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy muszą czynić w pełni zadość wymogom wynikającym z rozporządzenia 2016/679. Ponadto, by zadośćuczynić wymogowi proporcjonalności, dane uregulowanie zawierające ingerencję musi również zawierać jasne i precyzyjne reguły dotyczące zakresu i sposobu stosowania rozpatrywanych środków, a także ustanawiać minimalne wymogi służące temu, aby osoby, których dane zostały przekazane, miały

¹¹ Z zastrzeżeniem wymogów wynikających z porządku konstytucyjnego danego państwa członkowskiego.

¹² Wyrok TSUE z 22 listopada 2022 r., *Luxembourg Business Registers*, C-37/20 i C-601/20, EU:C:2022:912.

wystarczające gwarancje rzeczywistej ochrony swoich danych osobowych przed ryzykiem niewłaściwego wykorzystania. Zgodnie bowiem z art. 52 ust. 1 KPP wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w KPP muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności, ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób.

Przepisy te muszą także – zgodnie z art. 23 ust. 2 lit. h¹³ rozporządzenia 2016/679 – regulować kwestie dotyczące prawa osób, których dane dotyczą, do uzyskania informacji o ograniczeniach, o ile nie narusza to celu ograniczenia. Natomiast dyrektywa 2016/680 w art. 15 ust. 1 przewiduje, że państwa członkowskie mogą przyjmować akty prawne pozwalające ograniczyć w całości lub w części prawo dostępu osoby, której dane dotyczą, w takim stopniu i przez taki okres, w jakim takie częściowe lub całkowite ograniczenie jest działaniem niezbędnym i proporcjonalnym w społeczeństwie demokratycznym, z należyтым uwzględnieniem praw podstawowych i uzasadnionych interesów danej osoby fizycznej. Cele uzasadniające przyjęcia takich zasad przez ustawodawcę są następujące:

- 1) uniemożliwienie utrudnienia czynności postępowań urzędowych lub sądowych, postępowań przygotowawczych lub procedur;
- 2) uniemożliwienie zakłócania zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych lub wykonywania kar;
- 3) ochrona bezpieczeństwa publicznego;
- 4) ochrona bezpieczeństwa narodowego;
- 5) ochrona prawa i wolności innych osób.

Powyższe przesłanki uzasadniają jednak, jak wskazano powyżej, jedynie ograniczenie w odpowiednim zakresie prawa dostępu do danych i to w takim stopniu, a także przez taki okres, w jakim tego typu działanie ze strony państwa jest proporcjonalne oraz nie narusza istoty praw i wolności oraz uzasadnionych interesów podmiotu danych. W okolicznościach badanej sprawy niedopuszczalne jest zatem całkowite pozbawienie podmiotu danych prawa dostępu do danych.

W okolicznościach, o których mowa powyżej, konieczne jest zapewnienie przez państwo członkowskie, aby administrator bez zbędnej zwłoki poinformował pisemnie osobę, której dane dotyczą, o każdej odmowie lub o każdym ograniczeniu dostępu i o przyczynach tej odmowy lub tego ograniczenia (art. 15 ust. 3 dyrektywy 2016/680). Informacje takie można pominąć, jeżeli ich udzielenie godziłoby w którykolwiek z celów, o których mowa powyżej (1-5). Państwa członkowskie

¹³ Z dokumentacji przedstawionej w przedmiotowej sprawie zawarto jedynie informacje o tym, że statut bazy danych RAB zawiera listę kategorii danych osobowych, które mają być ujęte w bazie danych (§§ 8–17), wyznacza administratora odpowiedzialnego za przetwarzanie (§ 6 ust. 1) i określa środki ochrony danych osobowych poprzez klasyfikację danych w zakresie bezpieczeństwa (§ 5 ust. 2). Są to jednak elementy aktu prawnego wymagane w art. 23 ust. 2 lit. b, d i e rozporządzenia 2016/679.

zapewniają wówczas, by administrator informował osobę, której dane dotyczą, o możliwości wniesienia skargi do organu nadzorczego lub środka prawnego do sądu.

Ponadto należy wskazać, że przepisy krajowe w kontekście brzmienia motywu 45 oraz art. 15 ust. 3 dyrektywy 2016/680 wskazują na możliwość odmowy i ograniczenia dostępu do danych, jednakże jest to związane z jednoczesnym zobowiązaniem administratora danych do powiadomienia na piśmie osoby, której dane dotyczą o tym fakcie, a także o podstawie faktycznej i prawnej takiej decyzji.

W takiej sytuacji **możliwość zastosowania przez osobę, której dane dotyczą, możliwości zwrócenia się do organu nadzorczego w trybie art. 17 ust. 1 dyrektywy 2016/680 wydaje się wręcz zasadna**, by zapewnić w takiej sytuacji realizację przesłanki należytego uwzględnienia praw podstawowych i uzasadnionych interesów osoby fizycznej. **O uprawnieniu wynikającym z powołanego powyżej przepisu podmiot danych musi być bezwzględnie poinformowany, w tym także o kwestiach wynikających z motywu 45 i art. 15 ust. 3 dyrektywy 2016/680, o których mowa powyżej.**

Ad 3.

Odnosząc się do tej części odesłania prejudycjalnego należy wskazać, że w części dotyczącej pytania 2 organ nadzorczy wypowiedział się w zakresie możliwości ograniczenia praw osób, których dane dotyczą, gdyż taka możliwość wynika wprost z art. 23 RODO oraz dyrektywy 2016/680. Taka była właśnie intencja prawodawcy unijnego, niemniej dla przeciwwagi muszą być określone odpowiednie gwarancje, a także prawo realizacji swoich uprawnień podmiotu danych za pośrednictwem organu nadzorczego, który jest gwarantem realizacji praw i wolności w obszarze przetwarzania danych takiej osoby.

Ponadto należy zaznaczyć, że w ocenie Trybunału osoba, której dane dotyczą, powinna być w stanie określić okoliczności i warunki, w jakich istnieje prawo do ograniczenia prawa do informacji o własnych danych¹⁴. Przepisy estońskie zaś – jak wynika z okoliczności sprawy – weszły w życie przed rozpoczęciem stosowania przepisów rozporządzenia 2016/679. Ustawodawca nie określił, w ramach jakich czynności RAB przetwarza dane osobowe, z jakich powodów uzyskanie informacji o przetwarzaniu danych osobowych jest wykluczone oraz jak długo trwa ograniczenie.

Dodatkowo należy podkreślić, że zgodnie z motywem 7 zd. 3 dyrektywy 2016/680 ustawodawca unijny założył, że w celu zapewnienia skuteczności ochrony danych osobowych w Unii celowe jest wzmocnienie praw osób, których dane dotyczą, oraz obowiązków podmiotów, które przetwarzają dane osobowe, jak i odpowiadających im uprawnień w zakresie monitorowania i egzekwowania przepisów o ochronie danych osobowych w państwach członkowskich, a co za tym idzie ustawodawca unijny dostrzega potrzebę zabezpieczenia praw osób, których dane dotyczą nawet w sytuacji gdy dane te przetwarzane są do realizacji celów, o których mowa w art. 1 ust. 1 dyrektywy 2016/680.

¹⁴ Wyrok TSUE z 24 lutego 2022 r., *Valsts ieņēmumu dienests*, C-175/20, EU:C:2022:124, pkt 56.

Kompetencja organu nadzorczego, o której mowa na wstępie analizy dotyczącej pytania 3, jest kluczowa jeśli chodzi o zadania i cele dyrektywy 2016/680, ale także wymaga utworzenia przez państwa członkowskie takich organów, które mają możliwość wykonywania swych funkcji w sposób całkowicie niezależny, gdyż zgodnie z motywem 75 powołanej dyrektywy jest to zasadniczy element ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych.

Ad 4.

Jak wynika z wcześniejszej analizy, ograniczenie praw osób, których dane dotyczą jest możliwe w określonych i omówionych we wcześniejszej części niniejszego stanowiska okolicznościach. Zniszczenie (usunięcie) jednak danych bez poinformowania o tym podmiotu danych stanowi naruszenie praw i wolności tego podmiotu.

Jak wynika z przedłożonej dokumentacji w sprawie ustawodawca estoński¹⁵ miał na celu ograniczenie dostępu, które umożliwia również ograniczenie praw osoby, której dane dotyczą. W przepisie tym nie określono jednak wyraźnie ani przesłanek, przy spełnieniu których dyrektor RAB może podjąć taką decyzję, ani czasowego i przedmiotowego zakresu ograniczenia dostępu, wobec czego przepis ten uznać należy za niepełny, o czym już była mowa we wcześniejszej części stanowiska.

Ograniczenie praw osoby, której dane dotyczą, może faktycznie trwać aż do upływu terminów przechowywania danych, określonych w § 26 statutu bazy danych RAB, które co do zasady wynosi 15 lat. Brak jakiegokolwiek możliwości wniesienia przez osobę, której dane są przetwarzane w oparciu o przepisy regulujące zapobieganie przestępczości, zażalenia do sądu w ocenie organu nadzorczego stanowi zaniechanie prawodawcze. Wyeliminowanie tego zaniechania jest obowiązkiem ustawodawcy związanym z koniecznością zapewnienia zgodności przepisów prawa ze standardami ochrony prywatności jednostki. W świetle tych standardów nie może być tak, że osoba, której dane były przetwarzane, w związku z działaniami mającymi na celu zapobieganie przestępczości, jest całkowicie pozbawiona prawa do wniesienia środka, który otworzy drogę do sądowej kontroli takich działań. Poza tym w sprawach podobnych, niejednokrotnie podejmowanych już przez Trybunał, bardzo ważną kwestią jest także obowiązek następczego informowania o działaniach podejmowanych wobec konkretnej osoby.

W ocenie Prezesa UODO należy uznać, że udział Polski w postępowaniu w **sprawie C-222/25 Rahapesu Andmehüroo** może być rozważany w kontekście niezmienionego brzmienia przepisów ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2025 r., poz. 644), z której nie wynika jasno, czy osoba, której dane osobowe były przetwarzane (w tym udostępnione) przez instytucję finansową, ma prawo do skorzystania z prawa do uzyskania informacji na temat okoliczności takiego przetwarzania na podstawie rozporządzenia 2016/679, czy ustawy wdrażającej

¹⁵ WŚ 60 ust. 1 zdanie drugie RahaPTS.

dyrektywę 2016/680. W przypadku bowiem polskich przepisów należy wskazać, że w ustawie z 1 marca 2018 r. znajduje się wyłącznie jeden przepis zawierający wyłączenie stosowania przepisów o ochronie danych osobowych. Jest nim art. 66 tej ustawy, zgodnie z którym do przetwarzania danych osobowych zgromadzonych w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych nie stosuje się przepisów art. 15 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2016/679¹⁶. Pośrednio jedynie ustawodawca nawiązuje do uprawnień informacyjnych przysługujących podmiotowi danych, niemniej nie rozstrzyga to zasadniczych wątpliwości interpretacyjnych, który z ww. aktów prawa unijnego znajduje zastosowanie w pozostałym zakresie. Należy także wskazać, że wyłączenie, o którym mowa powyżej, a mianowicie wyłączenie stosowania art. 15 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2016/679 w polskich przepisach o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu budzi także wątpliwości w zakresie zgodności tego wyłączenia z art. 23 rozporządzenia 2016/679, gdyż w obrębie tego wyłączenia znaleźć się mogą osoby, wobec których nie jest prowadzone żadne postępowanie, a prawa tych osób muszą być realizowane zgodnie z zasadami wynikającymi z przywołanego rozporządzenia.

Ponadto także należy zaznaczyć, że ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz. U. z 2023 r., poz. 1206) w sposób nieprawidłowy implementowała dyrektywę 2016/680, co niewątpliwie wymaga uwagi i zaangażowania polskiego ustawodawcy¹⁷, zwłaszcza w kontekście przyjętego brzmienia art. 3 tej ustawy wyłączającego jej stosowanie we wskazanym zakresie i w konsekwencji ograniczającego także kompetencje organu właściwego ds. ochrony danych osobowych.

Łączę wyrazy szacunku,

Mirosław Wróblewski

Prezes

Urzędu Ochrony Danych Osobowych

/-podpisano elektronicznie/

¹⁶ „15.1. Osoba, której dane dotyczą, jest uprawniona do uzyskania od administratora potwierdzenia, czy [przetwarzane są dane osobowe](#) jej dotyczące, a jeżeli ma to miejsce, jest uprawniona do uzyskania dostępu do nich oraz następujących informacji: c) informacje o odbiorcach lub kategoriach odbiorców, którym dane osobowe zostały lub zostaną ujawnione, w szczególności o odbiorcach w państwach trzecich lub organizacjach międzynarodowych;”.

¹⁷ Sygnalizowane przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych przy okazji prac nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (UD 153), <https://uodo.gov.pl/pl/138/3494> (dostęp 12.06.2025).